

Marcin Krzemiński

*Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
– Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie*

WPŁYW INTEGRACJI POLSKI Z UNIĄ EUROPEJSKĄ NA HANDEL ROLNO-SPOŻYWCZY Z WYBRANYMI KRAJAMI EUROPEJSKIMI

THE IMPACT OF THE ACCESSION OF POLAND TO THE EU ON THE TRADE WITH SELECTED EUROPEAN COUNTRIES

Słowa kluczowe: handel zagraniczny, towary rolno-spożywcze, Unia Europejska, eksport, import
Key words: foreign trade, agri-food products, European Union, export, import

Synopsis. Od 2004 r. Polska należy do Unii Europejskiej. Przystąpienie do UE wpłynęło na zwiększenie obrotów handlu rolno-spożywczego z wieloma krajami. UE jest największym partnerem Polski w obrotach rolno-spożywczych. Systematycznie zwiększają się obroty z poszczególnymi krajami. Przedstawiono wpływ integracji na obroty z czterema wybranymi krajami UE oraz z jednym krajem europejskim spoza UE. Wszystkie prezentowane dane liczbowe są wyrażone w mln euro.

Wstęp

Od 2004 r., a więc od chwili przystąpienia Polski do UE, ma miejsce ciągły wzrost obrotów handlu rolno-spożywczego. Jedynie w 2009 r. miało miejsce obniżenie wartości obrotów, co w głównej mierze spowodowane było osłabieniem polskiej waluty, bowiem wartość obrotów wyrażona w złotych ponownie zwiększyła się.

Wzrost obrotów handlowych w handlu rolno-spożywczym ma miejsce na całym świecie. Likwidacja barier handlowych, łatwiejszy transport, zwiększony i szybszy przepływ informacji powodują wzrost obrotów w skali całego świata. Wzrost obrotów polskiego handlu rolno-spożywczego wynikał z ogólnoświatowych procesów, jednak w największym stopniu zdecydowała o tym integracja z UE. To w latach 2004-2007, czyli w pierwszych latach po integracji z UE, miał miejsce największy przyrost wartości obrotów międzynarodowych.

Do analizy wykorzystano niepublikowane dane Centrum Analitycznego Administracji Celnej (CAAC) dotyczące polskiego handlu rolno-spożywczego, zawierające ilości, wartości i kierunki eksportu i importu poszczególnych towarów. Towary rolno-spożywcze to artykuły oznaczone w taryfie celnej kodami od 01 do 24.

Celem analizy było określenie wielkości zmian wartości obrotów rolno-spożywczych z wybranymi krajami. W tym celu wyróżniono grupy towarów odpowiedzialne za największe obroty z poszczególnymi krajami i oceniono wielkość ich zmian w pierwszych latach po integracji z UE.

Wyniki

Kraje Unii Europejskiej są najważniejszym polskim partnerem w handlu rolno-spożywczym, a udział ten szacowany jest na ok. 80% w eksporcie i 60% w imporcie.

Wśród czterech poddanych analizie krajów UE od 2004 r. wystąpił wyraźny wzrost obrotów w eksporcie. Najbardziej zwiększyła się wartość obrotów ze Słowacją i Rumunią (ponad 3-krotnie) oraz z Litwą (ponad 2-krot-

Tabela 1. Wartość handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi z wybranymi ugrupowaniami

Lata	Wartość handlu zagranicznego [mln euro]					
	eksport			import		
	ogółem	UE-15	UE-10	ogółem	UE-15	UE-10
2006	8467,5	4914,2	1567,6	6391,1	3415,1	582,3
2008	11 421,6	6676,4	2245,4	10 088,7	5985,0	
2009	11 171,7	6575,2	2092,6		5436,9	805,6
2006=100	131,9	133,8	133,5		159,2	138,3

Źródło: [www.warszawa.ic.gov.pl], [www.mf.gov.pl], Handel zagraniczny...2006-2010.

Tabela 2. Wartość eksportu rolno-spożywczego do wybranych krajów

Lata	Wartość eksportu [mln euro]				
	Holandia	Litwa	Słowacja	Rumunia	Białoruś
2004	313,2	132,1	96,5	67,2	95,5
2006	521,2	235,2	208,7	114,0	141,1
2008	700,1	416,7	326,5	206,2	102,4
2009	659,7	305,4	312,5	219,1	73,6
2004=100	210,6	231,2	323,8	326,0	77,1

Źródło: jak w tab. 1.

Tabela 3. Wartość importu rolno-spożywczego z wybranych krajów

Rok	Wartość importu [mln euro]				
	Holandia	Litwa	Słowacja	Rumunia	Białoruś
2004	439,8	20,1	62,3	23,0	3,8
2006	587,1	52,1	103,0	14,1	10,3
2008	890,5	127,5	155,7	25,5	7,4
2009	796,3	68,6	167,9	26,8	12,9
2004=100	181,1	341,3	269,5	116,5	339,5

Źródło: jak w tab. 1.

krajów jednakowego przebiegu. Systematyczny wzrost wystąpił jedynie ze Słowacją. Obroty handlowe z Holandią zwiększały się do 2008 r., natomiast w 2009 roku miał miejsce spadek, spowodowany osłabieniem wartości polskiej waluty. Podobne wahania, ale o większej dynamice, wystąpiły w obrotach z Litwą. W imporcie z Rumunii wyraźny spadek obrotów nastąpił w 2006 r., kiedy kraj ten nie był jeszcze członkiem UE, natomiast od 2007 r. wartość importu z tego kraju systematycznie zwiększa się. Import z Białorusi nie jest duży, a w poszczególnych latach jego wartość ulegała dość znacznym wahaniom

Tabela 4. Wartość obrotów wybranymi towarami rolno-spożywczymi z Holandią

Towary	Wartość obrotów [mln euro]					
	Eksport			Import		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Mięso	39,6	111,4	153,9	38,9	47,9	96,6
Wyroby mleczarskie	61,1	89,4	105,8	3,9	12,9	18,7
Warzywa	66,7	72,0	71,9	27,4	43,7	67,2
Przetwory warzywne	15,4	53,5	67,0	6,2	25,0	24,7
Rośliny	19,7	18,1	19,0	79,7	105,3	171,7
Oleje i tłuszcze	1,3	0,5	3,6	25,7	60,8	104,2
Wyroby czekoladowe	6,3	8,6	21,3	45,6	52,3	77,1
Inne artykuły spożywcze	3,6	18,8	41,2	43,6	44,4	63,1

Źródło: [www.warszawa.ic.gov.pl], [www.mf.gov.pl], Rynek zbóż 2007-2010, Rynek pasz 2007-2010, Rynek rzepaku 2007-2009.

nie wzrósł import olejów i tłuszczów. Z Holandii sprowadzamy również inne wyroby spożywcze wysoko przetworzone. Również w przypadku tych towarów wystąpił wzrost obrotów, zarówno w imporcie jak i w eksporcie.

Litwa

W eksporcie na Litwę najważniejszymi grupami towarowymi były: owoce, warzywa, mięso i wyroby mleczarskie. Wartość eksportu tych towarów w 2008 r. była wyraźnie wyższa niż w 2004 r.

nie). Są to kraje, które do UE przystąpiły razem z Polską (Litwa i Słowacja) i później (Rumunia). W przypadku Holandii (która do UE należy od początku) wzrost był nieco ponad 2-krotny. W 2009 r., w porównaniu z rokiem 2008, wzrosły jedynie obroty z Rumunią, a w przypadku pozostałych krajów nastąpił spadek. Wartość eksportu na Białoruś w 2009 r. była o jedną czwartą niższa niż w 2004 r., natomiast w porównaniu z rokiem 2006 spadek ten był prawie 2-krotny.

Integracja z UE, spowodowała również zwiększenie wartości polskiego importu rolno-spożywczego. Biorąc pod uwagę analizowane kraje, największy wzrost wartości importu miał miejsce z Litwą i Białorusią. Mniejszy był przyrost wartości ze Słowacją i Holandią, a najmniejszy z Rumunią. Zmiany wartości importu nie miały w przypadku poszczególnych

Holandia

W strukturze wartościowej eksportu do Holandii najważniejszą pozycję stanowi mięso i wyroby mleczarskie. W 2008 r. w porównaniu z 2004 r. wartość eksportu mięsa zwiększyła się prawie 4-krotnie, a wyrobów mleczarskich 2-krotnie. Zwiększyła się również wartość eksportu warzyw i ich przetworów, przy czym wzrost wartości eksportu przetworów był ponad 4-krotny.

W imporcie z Holandii najważniejszą pozycję stanowią rośliny (głównie ozdobne), a ich wartość w 2008 r. zwiększyła się w porównaniu z 2004 r. ponad 2-krotnie. Ponad 4-krot-

Eksport owoców zwiększył się prawie 7-krotnie, mięsa prawie 5-krotnie, warzyw ponad 5-krotnie, a wyrobów mleczarskich prawie 3-krotnie. Pewna część przyrostu wartości eksportu na Litwę miała związek z embargiem rosyjskim na niektóre towary sprowadzane z Polski, do których przede wszystkim zaliczały się te 4 grupy towarów. Po wprowadzeniu embarga, dotychczasowi eksporterzy do Rosji sprzedawali te towary m.in.: na Litwie i Ukrainie.

Niższe ceny zbóż na Litwie w 2008 r. wpłynęły na zwiększenie ich importu do Polski. We wcześniejszych latach import zbóż z Litwy był minimalny. Wzrosła również wartość importu produktów przemiału zbóż. W 2008 r. duży był również import wyrobów tytoniowych. Z roku na rok zwiększa się także przywóz wyrobów mleczarskich i surowców paszowych.

Słowacja

Najważniejszymi grupami towarów eksportowanymi na Słowację w 2008 r. były: wyroby mleczarskie, mięso, przetwory zbożowe oraz inne artykuły spożywcze. Wartość eksportu sektora mleczarskiego w 2008 r. zwiększyła się ponad 3-krotnie w porównaniu z 2004 r. Wartość eksportu mięsa wzrosła natomiast ponad 6-krotnie. Kilkukrotnie był również wzrost wartości eksportu przetworów zbożowych i innych wysoko przetworzonych artykułów spożywczych. W imporcie najważniejsze pozycje w 2008 r. stanowiły zboża (w porównaniu z 2004 r. wzrost 4-krotny) i produkty przemiału zbóż (wzrost 3,5-krotny). W 2008 r. duży, w porównaniu z latami poprzednimi, był import nasion oleistych.

Rumunia

Rumunia jest jednym z dwóch krajów, które przystąpiły jako ostatnie do UE (w 2007 r.). Przystąpienie tego kraju do UE wpłynęło na wyraźny wzrost obrotów handlu rolno-spożywczego z Polską. W porównaniu z 2004 r. wartość eksportu wyrobów mleczarskich w 2008 r. wzrosła 23-krotnie i była to najważniejsza pozycja w polskim eksporcie rolno-spożywczym do Rumunii. Ponad 3-krotnie wzrósł eksport przetworów zbożowych. Wyższy był również eksport: napojów, warzyw i wyrobów tytoniowych. Wzrósł także

Tabela 5. Wartość obrotów wybranymi towarami rolno-spożywczymi z Litwą

Towary	Wartość obrotów [mln euro]					
	Eksport			Import		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Owoce	12,7	43,5	84,0	0,1	0,2	0,4
Mięso	13,0	35,7	64,1	0,2	0,4	0,7
Warzywa	9,2	16,1	50,3	0,9	0,7	1,0
Wyroby mleczarskie	9,9	13,1	26,2	5,2	13,3	17,0
Zboża	1,1	3,2	0,8	0,6	0,4	29,4
Wyroby tytoniowe	3,5	10,2	7,0	-	-	11,6
Produkcja przemiału zbóż	0,7	1,1	1,2	0,4	0,4	11,7
Surowce paszowe i pasze	2,6	4,8	10,7	3,9	2,3	9,9

Źródło: jak w tab. 4.

Tabela 6. Wartość obrotów wybranymi towarami rolno-spożywczymi ze Słowacją

Towary	Wartość obrotów [mln euro]					
	Eksport			Import		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Wyroby mleczarskie	13,6	30,5	46,9	0,6	1,7	5,3
Mięso	6,4	41,9	39,5	0,4	1,7	4,2
Przetwory zbożowe	14,2	23,5	31,9	7,1	9,4	16,3
Różne artykuły spożywcze	11,8	21,7	31,6	1,5	0,8	2,0
Produkty przemiału zbóż	0,1	0,0	0,9	12,1	21,3	44,3
Zboża	0,3	1,2	2,6	6,2	26,2	25,3
Wyroby czekoladowe	5,6	8,1	14,7	15,1	12,4	16,1
Nasiona oleiste	0,8	0,9	1,5	1,0	1,2	13,9

Źródło: jak w tab. 4.

Tabela 7. Wartość obrotów wybranymi towarami rolno-spożywczymi z Rumunią

Towary	Wartość obrotów [mln euro]					
	Eksport			Import		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Wyroby mleczarskie	1,6	6,2	38,2	0,2	0,4	1,1
Różne artykuły spożywcze	14,0	19,5	32,4	-	4,3	0,3
Przetwory zbożowe	9,7	15,0	30,3	1,3	0,8	2,9
Mięso	6,6	26,9	17,3	0,4	0,0	0,5
Wyroby tytoniowe	0,9	3,2	14,7	0,1	2,6	9,8
Napoje	4,1	1,2	9,1	1,5	0,2	3,8
Oleje i tłuszcze	0,5	0,2	5,7	2,1	3,8	2,2
Warzywa	7,5	7,8	11,3	1,4	0,6	1,8

Źródło: jak w tab. 4.

eksport mięsa, jednak był niższy niż w roku 2006. W imporcie rolno-spożywczym z Rumunią najważniejszą pozycję stanowiły wyroby tytoniowe, a ich wartość w porównaniu z 2006 r. wzrosła prawie 4-krotnie. Zwiększył się również przywóz napojów (alkoholi), olejów i warzyw. Wzrost wartości importu wystąpił ponadto w przypadku wyrobów mleczarskich i przetworów zbożowych.

Tabela 8. Wartość obrotów wybranymi towarami rolno-spożywczymi z Białorusią

Towary	Wartość obrotów [mln euro]					
	Eksport			Import		
	2004	2006	2008	2004	2006	2008
Mięso	47,9	68,9	26,3	-	-	-
Owoce	7,6	17,3	22,6	1,2	7,2	3,5
Warzywa	2,7	7,8	10,0	0,3	0,5	2,4
Różne artykuły spożywcze	3,5	7,3	8,8	0,1	0,3	0,1
Wyroby mleczarskie	0,2	0,2	0,9	1,1	0,6	0,4
Zwierzęta	5,4	4,7	1,4	0,2	0,5	0,4
Oleje i tłuszcze	0,8	0,6	1,4	-	1,1	0,2
Cukier	5,4	0,7	2,0	-	0,1	0,1

Źródło: jak w tab. 4.

padku eksportu na Litwę, może mieć związek z embargiem ze strony głównego odbiorcy tych towarów – Rosji. Wzrost wartości eksportu miał również miejsce w przypadku wyrobów mleczarskich i różnych artykułów spożywczych oraz olejów i tłuszczów. Jednak te towary nie mają w eksporcie na Białorusi dużego udziału.

Wartość importu z Białorusi jest niewielka, ale w 2008 r. była 2-krotnie, a w 2009 r. – ponad 3-krotnie wyższa niż w 2004 r. Głównymi towarami sprowadzanymi z Białorusi są owoce i warzywa, a ich wartość jest znacząco niższa niż w eksporcie.

Podsumowanie

Integracja z UE spowodowała otwarcie polskiego rynku na rynki innych krajów UE. Dzięki temu polskie towary mają łatwiejszy dostęp do rynków krajów unijnych. Z drugiej strony otwarcie granic sprzyja importowi towarów z krajów UE do Polski. Od 2004 r., kiedy Polska przystąpiła do UE, zwiększyła się wartość polskiego handlu rolno-spożywczego, zarówno eksportu jak i importu. Najbardziej wzrosły obroty z krajami UE, w tym w największym stopniu z nowymi krajami członkowskimi, co może oznaczać, że na rozszerzeniu UE najbardziej skorzystały nowe kraje członkowskie.

Literatura

- Handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe, nr 24-31. IERiGŻ-PIB, Warszawa, 2006-2010.
 Rynek pasz. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe, nr 21-27. IERiGŻ-PIB, Warszawa, 2007-2010.
 Rynek rzepaku. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe, nr 31-36. IERiGŻ-PIB, Warszawa, 2007-2009.
 Rynek zbóż. Stan i perspektywy. Analizy rynkowe, nr 33-37. IERiGŻ-PIB, Warszawa, 2007-2009.
 [www.warszawa.ic.gov.pl].
 [www.mf.gov.pl].

Summary

The paper aims to analyze the impact of the Polish accession to the European Union on the trade with agricultural products with selected European countries.

Adres do korespondencji:

mgr Marcin Krzemiński
 Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB
 Zakład Badań Rynkowych
 ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
 tel. (22) 505 45 51
 e-mail: krzeminski@ierigz.waw.pl

Białoruś

Integracja z UE wprowadziła inne uwarunkowania w handlu z krajami trzecimi. W porównaniu z 2004 r. wartość eksportu na Białorusi wzrosła w mniejszym stopniu, niż miało to miejsce w przypadku krajów UE. W 2009 r. eksport w porównaniu z 2004 r. obniżył się.

Najważniejszą pozycję w eksporcie rolno-spożywczym na Białorusi stanowi mięso. Jednak udział tej grupy towarowej w wartości eksportu obniża się. W porównaniu z 2004 r. spadła również wartość eksportu mięsa na Białorusi. Wzrósł natomiast eksport owoców i warzyw, co tak jak w przy-